

ספר משלי פרק א

(ד) לַתֵּת לַפִּתְאִים עֲרָמָה לְנַעַר דַּעַת וּמְזֻמָּה:
(ה) יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֵף לְקַח וְנָבוֹן תַּחְבֻּלוֹת יִקְנֶה:
(ו) לְהַבִּין מְשָׁל וּמְלִיצָה דְּבָרֵי חֲכָמִים וְחִידוֹתָם:

פסוק ד

לתת אחר שיהא לומד וידע וגם יקיים אז יהיה יכול גם ללמד לאחרים וזהו לתת גו' ועוד שתכלית הספר הזה אף שאחר שילמוד וידע ויקיים יהיה לו סייעתא דשמיא שיבין עוד וזהו לתת לו מן השמים:
לפתאים גו' כי סוג החכמה נחלק לכמה מינים פרטים ומהם חכם וערום וחכם היינו מי שלמד וקבל ויודע הרבה וערום הוא היודע לפתות ולומר דברים טובים ומתוקים ואון טמון בלבו וכן המכיר ומבין את זה נקרא ג"כ ערום וזהו לתת לפתאים למי שהוא קל להתפתות מחמת שהוא תם ואינו יודע ערמומיות ועי"ז יהיה ערום כמ"ש אני חכמה שכנתי ערמה ויבין פיתויו של יצה"ר לנער לאותן שהן ריק מחכמה ואינו יודע כלום יתנה להן דעת ומזמה פנימיות וחזוניות (הג"ה ונראה לענ"ד שזימה מתרגם המתרגם עצת חטאין והיינו שיתנה לנער שאינו יודע כלל וא"א לו לא לעשות מצות ולא להשמר מעבירות ועי"ז יהיה לו דעת שיהיה יודע המצות וגם להתיעץ איך להשמר א"ע מזימה שהוא עצת חטאין וכן כל מזימה שבספר הזה יתפרש ע"ד זה):

פסוק ה

ישמע ע"י כל הנ"ל ישמע החכם ויוסיף עוד לקח וחכם הוא מי שלמד הרבה לכן אמר שיקח עוד מרבותיו ויוסיף חכמה. ונבון היינו המבין דבר מתוך דבר יקנה תחבולות איך להבין ואמר יקנה כי להבנת דבר טוב חבר טוב בכדי להוציא מפיו כל דבר ואמרו קנה לך חבר:

פסוק ו

להבין משל עכשיו מפרש מה להבין משל תורה שבכתב מכנה בשם משל כי המשל תמיד מובן אך הוא לבוש לדוגמתו וענין פלא וכן דברי תורה שבכתב הוא מובן אך נתלבש בה ענינים פלאים וזהו שצריך להבין המשל שהוא הלבוש והמליצה שהוא הנמשל. דברי חכמים גו' ומכנה אגדת חכמים לחידה מפני שדבריהם אינם מובנים כמו חידה וא"א לחברם אם לא יבין תכליתו הנלבש בתוכה ואז יבין גם החידה ולכן דברי חכמים שהוא הנמשל ותכליתן של הדברים וחידותם הם הדברים עצמם שהוא החידה ועד כאן הקדמת הספר מי המחברו ולצורך מה עשאו וכלל כאן ד' דברים ללמוד ולעשות והמעשה נחלק לג' והיינו לקחת ולתת וישמע וישמע ולהבין הכל אחד והם שמתחילה יקח האדם א"ע לעשות ואח"כ יהיה לו סייעתא דשמיא ואח"כ ישמע ויבין עוד וחשיב כאן ט"ו דברים ג' כללים וי"ב והיינו חכמה ומוסר ובינה הם הג' כללים והי"ב הם השכל צדק ומשפט ומשרים ערמה ודעת לקח ותחבולות משל ומליצה דברי גו' וחידותם וכן הוא י"ב שבטים וגו' אבות וכן י"ב תיבות דב"כ וגו' שמות: